

PATVIRTINTA
Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo
ministro 2015 m. gruodžio mėn. 23 d.
įsakymu Nr. V-1341

IŠANKSTINIŲ APMOKĖJIMŲ IR GAUTINŲ SUMŲ APSKAITOS LIETUVOS RESPUBLIKOS ŠVIETIMO IR MOKSLO MINISTERIJOJE IR JAI PAVALDŽIOSE ĮSTAIGOSE TVARKOS APRAŠAS (TA-6)

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Išankstinių apmokėjimų ir gautinų sumų apskaitos Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijoje ir jai pavaldžiose įstaigose tvarkos aprašas (TA-6) (toliau – aprašas) taikomas, apskaitoje registruojant, pripažįstant ir apskaitant išankstinius apmokėjimus ir gautinas sumas. Aprašo privalo laikytis visi Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos ir jai pavaldžių institucijų (toliau – Institucija) darbuotojai, kurių funkcijos susijusios su išankstinių apmokėjimų ir gautinų sumų registravimu ir apskaita.

2. Aprašas parengtas, remiantis 17-uju viešojo sektoriaus apskaitos ir atskaitomybės standartu „Finansinis turtas ir finansiniai įsipareigojimai“, patvirtintu Lietuvos Respublikos finansų ministro 2008 m. birželio 27 d. įsakymu Nr. 1K-223 „Dėl viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės 17-ojo standarto patvirtinimo“ (toliau – 17-asis viešojo sektoriaus apskaitos ir atskaitomybės standartas „Finansinis turtas ir finansiniai įsipareigojimai“), 22-uju viešojo sektoriaus apskaitos ir atskaitomybės standartu „Turto nuvertėjimas“, patvirtintu Lietuvos Respublikos finansų ministro 2008 m. liepos 4 d. įsakymu Nr. 1K-229 „Dėl viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės 22-ojo standarto patvirtinimo“ (toliau – 22-asis viešojo sektoriaus apskaitos ir atskaitomybės standartas „Turto nuvertėjimas“), 10-uju viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartu „Kitos pajamos“, patvirtintu Lietuvos Respublikos finansų ministro 2008 m. balandžio 28 d. įsakymu Nr. 1K-161 „Dėl viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės 10-ojo standarto patvirtinimo“ (toliau – 10-asis viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartas „Kitos pajamos“) ir 20-uju viešojo sektoriaus apskaitos ir atskaitomybės standartu „Finansavimo sumos“, patvirtintu Lietuvos Respublikos finansų ministro 2008 m. birželio 9 d. įsakymu Nr. 1K-205 „Dėl viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės 20-ojo standarto patvirtinimo“ (toliau – 20-asis viešojo sektoriaus apskaitos ir atskaitomybės standartas „Finansavimo sumos“).

3. Apraše vartojamos sąvokos:

- 3.1. gautina suma – suma, kurią gauti teisė atsiranda pagal sandorius arba teisės aktus;
- 3.2. ilgalaikė gautina suma – gautina suma, kurios atsiskaitymo terminas yra ilgesnis kaip 12 mėnesių, skaičiuojant nuo paskutinės einamojo ataskaitinio laikotarpio dienos;
- 3.3. trumpalaikė gautina suma – gautina suma, kurios atsiskaitymo terminas yra trumpesnis kaip 12 mėnesių nuo paskutinės einamojo ataskaitinio laikotarpio dienos;
- 3.4. ataskaitinis laikotarpis – laikotarpis, kuriam sudaromas metinių arba tarpinių ataskaitų rinkinys.

II SKYRIUS IŠANKSTINIŲ APMOKĖJIMŲ IR GAUTINŲ SUMŲ PIRMINIS PRIPAŽINIMAS IR GRUPAVIMAS

4. Išankstiniai apmokėjimai ir gautinos sumos apskaitoje pripažįstami tik tada, kai Institucija gauna arba pagal vykdomą sutartį įgyja teisę gauti pinigų ar kitą finansinį turtą.

5. Pirmą kartą pripažindama išankstinį apmokėjimą ar gautiną sumą, Institucija įvertina ją įsigijimo savikaina.

6. Išankstiniai apmokėjimai skirstomi pagal Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos ir jai pavaldžių institucijų sąskaitų planą, patvirtintą Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2014 m. gruodžio 30 d. įsakymu Nr. V-1291 „Dėl Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos ir jai pavaldžių institucijų buhalterinės apskaitos vadovo patvirtinimo“ (toliau – Sąskaitų planas), į žemiau pateiktas grupes ir registruojami šiose sąskaitose:

6.1. išankstiniai mokėjimai už nematerialųjį turtą (117XXXX sąskaitų grupė – žr. Nematerialiojo turto apskaitos Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijoje ir jai pavaldžiose įstaigose tvarkos aprašą (TA-2), patvirtintą Lietuvos Respublikos ministro 2015 m. balandžio 17 d. įsakymu Nr. V-362 „Dėl Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos ir jai pavaldžių institucijų buhalterinės apskaitos tvarkų aprašų patvirtinimo“ (toliau – Nematerialiojo turto apskaitos tvarkos aprašas (TA-2));

6.2. išankstiniai mokėjimai už ilgalaikį materialųjį turtą (12102XX sąskaitų grupė – žr. Ilgalaikio materialiojo turto apskaitos Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijoje ir jai pavaldžiose įstaigose tvarkos aprašą (TA-1), patvirtintą Lietuvos Respublikos ministro 2015 m. balandžio 17 d. įsakymu Nr. V-362 „Dėl Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos ir jai pavaldžių institucijų buhalterinės apskaitos tvarkų aprašų patvirtinimo“ (toliau – Ilgalaikio materialiojo turto apskaitos tvarkos aprašas (TA-1));

6.3. išankstiniai mokėjimai už ilgalaikį finansinį turtą (166XXXX sąskaitų grupė – žr. Finansinio turto apskaitos Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijoje ir jai pavaldžiose įstaigose tvarkos aprašą (TA-4), patvirtintą Lietuvos Respublikos ministro 2015 m. balandžio 17 d. įsakymu Nr. V-362 „Dėl Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos ir jai pavaldžių institucijų buhalterinės apskaitos tvarkų aprašų patvirtinimo“ (toliau – Finansinio turto apskaitos tvarkos aprašas (TA-4));

6.4. išankstinės įmokos pagal nuomos, draudimo ir panašias sutartis (171XXXX sąskaitų grupė – žr. aprašo III skyrių);

6.5. išankstiniai mokėjimai už biologinį turtą (193XXXX sąskaitų grupė – žr. Biologinio turto apskaitos Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijoje ir jai pavaldžiose įstaigose tvarkos aprašą (TA-3), patvirtintą Lietuvos Respublikos ministro 2015 m. balandžio 17 d. įsakymu Nr. V-362 „Dėl Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos ir jai pavaldžių institucijų buhalterinės apskaitos tvarkų aprašų patvirtinimo“ (toliau – Biologinio turto apskaitos tvarkos aprašas (TA-3));

6.6. išankstiniai apmokėjimai (211XXXX sąskaitų grupė – žr. aprašo III skyrių);

6.7. ateinančių laikotarpių sąnaudos (212XXXX sąskaitų grupė – žr. aprašo III skyrių).

7. Gautinos sumos pagal Sąskaitų planą skirstomos į žemiau pateiktas grupes ir registruojamos šiose sąskaitose:

7.1. po vienerių metų gautinos sumos (žr. aprašo IV skyrių):

7.1.1. ilgalaikės paskolos (1631XXX sąskaitų grupė);

7.1.2. kitos ilgalaikės gautinos sumos (1632XXX sąskaitų grupė);

7.2. per vienerius metus gautinos sumos (žr. aprašo IV skyrių):

7.2.1. gautinos trumpalaikės finansinės sumos:

7.2.1.1. po vieno metų gautinų sumų einamųjų metų dalis (2211XXX sąskaitų grupė);

7.2.1.2. gautinos trumpalaikės finansinės sumos (2212XXX sąskaitų grupė);

7.2.2. gautinos finansavimo sumos (222XXXX sąskaitų grupė – žr. Finansavimo sumų apskaitos Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijoje ir jai pavaldžiose įstaigose tvarkos aprašą (TA-7), patvirtintą Lietuvos Respublikos ministro 2015 m. balandžio 17 d. įsakymu Nr. V-362 „Dėl Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos ir jai pavaldžių institucijų buhalterinės apskaitos tvarkų aprašų patvirtinimo“ (toliau – Finansavimo sumų apskaitos tvarkos aprašas (TA-7));

7.2.3. gautinos mokesčių sumos (223XXXX sąskaitų grupė – privaloma sąskaita – Institucijai netaikoma);

7.2.4. gautinos socialinės įmokos (224XXXX sąskaitų grupė – privaloma sąskaita – Institucijai netaikoma);

7.2.5. gautinos sumos už turto naudojimą (225XXXX sąskaitų grupė – žr. Pajamų apskaitos Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijoje ir jai pavaldžiose įstaigose tvarkos aprašą (TA-9)), patvirtintą Lietuvos Respublikos ministro 2015 m. balandžio 17 d. įsakymu Nr. V-362 „Dėl Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos ir jai pavaldžių institucijų buhalterinės apskaitos tvarkų aprašų patvirtinimo“ (toliau – Pajamų apskaitos tvarkos aprašas (TA-9));

7.2.6. gautinos sumos už parduotas prekes, turtą, paslaugas (226XXXX sąskaitų grupė – žr. Pajamų apskaitos tvarkos aprašą (TA-9));

7.2.7. gautinos sumos už konfiskuotą turtą, baudos ir kitos netesybos (227XXXX sąskaitų grupė – žr. Finansinės ir investicinės veiklos pajamų ir sąnaudų apskaitos Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijoje ir jai pavaldžiose įstaigose tvarkos aprašą (TA-11) (toliau – Finansinės ir investicinės veiklos pajamų ir sąnaudų apskaitos tvarkos aprašas (TA-11));

7.2.8. sukauptos gautinos sumos (228XXXX sąskaitų grupė – žr. Finansavimo sumų apskaitos tvarkos aprašą (TA-7) ir Pajamų apskaitos tvarkos aprašą (TA-9));

7.2.9. kitos gautinos sumos (229XXXX sąskaitų grupė – žr. aprašo IV skyrių).

III SKYRIUS IŠANKSTINIŲ APMOKĖJIMŲ APSKAITA

8. Apskaitoje registruojama išankstinių apmokėjimų suma, nurodyta banko išrašė. Jeigu išankstinį apmokėjimą atlieka valstybės išdas tiesiogiai, tuomet išankstiniai apmokėjimai registruojami pagal valstybės išdo mokėjimo paraiškos turinį (aprašo 1 priedo operacija 1).

9. Ateinančių laikotarpių sąnaudos apskaitoje registruojamos pagal pirkimo sąskaitą faktūrą ar kitą dokumentą (pvz., draudimo polisą, pagal kurį sąnaudos bus patiriamos ateinančiais laikotarpiais arba gaunama sąskaita faktūra už laikraščio prenumeratą metams). Kiekvieno mėnesio pabaigoje apskaitoje pripažįstamos patirtos sąnaudos, mažinant ateinančių laikotarpių sąnaudas. Sąnaudos pripažįstamos proporcingomis dalimis per tiek mėnesių, kiek jos faktiškai bus patirtos (pvz., laikraščio prenumeratos metams sąnaudos bus išskaidytos į dvylika lygių dalių ir registruojamos apskaitoje kiekvieno mėnesio paskutinę dieną) (aprašo 1 priedo operacija 2).

10. Registruojant apskaitoje išankstinius apmokėjimus, reikia nurodyti šiuos požymius (dimensijas):

10.1. valstybės funkcija, kurią vykdant atlikti išankstiniai apmokėjimai;

10.2. programa, pagal kurią atliktas išankstinis apmokėjimas;

10.3. lėšų, iš kurių atliktas išankstinis apmokėjimas, šaltinis;

10.4. išlaidų ekonominės klasifikacijos straipsnis;

10.5. subjekto kodas;

10.6. kitus privalomus požymius.

11. Inventorizacijos metu, prieš sudarant metinį finansinių ataskaitų rinkinį, išankstinių apmokėjimų balansinė vertė apskaitoje turi būti mažinama įvertintų abejotinių sumų dydžiu, t. y. sumos turi būti parodytos grynąja verte, atėmus nustatytas neatgautinas sumas.

12. Išankstinių apmokėjimų nuvertėjimas yra vertinamas tik tuomet, jeigu yra požymių, kad paslaugos arba prekės, už kurias buvo sumokėta, arba jų dalis nebus gauta dėl šių priežasčių:

12.1. skolininkas laiku nepateikė prekių ar nesuteikė paslaugų, už kurias buvo iš anksto sumokėta, ir praleistas terminas kelia pagrįstų abejonių, kad už atliktus išankstinius apmokėjimus bus gautos prekės ar paslaugos;

12.2. Institucijos atlikti išankstiniai apmokėjimai yra ginčijami ir yra tikimybė, kad ginčas bus išspręstas ne Institucijos naudai;

12.3. tiekiantis prekes ar teikiantis paslaugas, už kurias buvo iš anksto sumokėta, subjektas bankrutavo arba yra pradėta jo bankroto procedūra;

12.4. pradėti priverstiniai teisiniai išankstinių apmokėjimo sumų arba prekių ar paslaugų, už kurias buvo iš anksto sumokėta, išieškojimo veiksmai;

12.5. kiti išankstinių apmokėjimų nuvertėjimo požymiai, kurie kelia pagrįstų abejonių, jog dalis prekių arba paslaugų nebus gautos.

13. Finansinės būklės ataskaitoje išankstiniai apmokėjimai parodomi grynąja verte, iš įsigijimo savikainos atėmus nuvertėjimą. Grynosios vertės koregavimas nėra išankstinių apmokėjimų nurašymas, nes Institucija neatsisako pretenzijų į šias sumas.

14. Apskaitoje atskirai skaičiuojamas kiekvieno išankstinio apmokėjimo nuvertėjimas.

15. Išankstinių apmokėjimų nuvertėjimas yra nustatomas proporcingai neatgautinai prekių ar paslaugų daliai.

16. Jei nuo pirmos sutarties sąlygų nesilaikymo dienos (pvz., nuo dienos, kai tiekėjas turėjo pristatyti prekes ar suteikti paslaugas) praėjo ilgesnis nei 1 metų laikotarpis, tokio išankstinio apmokėjimo balansinė vertė turi būti lygi nuliui, t. y. turi būti apskaičiuotas ir užregistruotas 100 proc. nuvertėjimas, lygus išankstinio apmokėjimo balansinei vertei (aprašo 1 priedo operacija 3). Šis punktas nėra taikomas išankstiniams apmokėjimams, atliktiems projektų vykdytojams (ES struktūrinės paramos lėšos).

17. Jei per kitą ataskaitinį laikotarpį išankstinių apmokėjimų nuvertėjimo suma sumažėja, nuvertėjimo nuostoliai turi būti sumažinami arba panaikinami. Atkūrus nuvertėjimą, išankstinio apmokėjimo balansinė vertė neturi viršyti įsigijimo savikainos pirminio pripažinimo metu ar amortizuotos savikainos, kuri būtų buvusi, jei nuvertėjimas nebūtų buvęs pripažintas. Nuvertėjimo nuostolių naikinama suma gali būti mažesnė už anksčiau pripažintus to išankstinio apmokėjimo nuvertėjimo nuostolius arba lygi jiems. Nuvertėjimo nuostolių panaikinimas apskaitoje registruojamas, mažinant sąnaudas, kurioms buvo priskirti nuvertėjimo nuostoliai (aprašo 1 priedo operacija 4).

18. Išankstinis apmokėjimas nurašomas, kai Institucija gauna prekes arba paslaugas pagal gautą pirkimo sąskaitą faktūrą, kuri buvo iš anksto apmokėta. Tuomet Institucija registruoja mokėtiną sumą ir sumažina mokėtinas sumas tiekėjams išankstinio apmokėjimo suma (aprašo 1 priedo operacija 5).

19. Ateinančių laikotarpių sąnaudos nurašomos ar mažinamos tada, kai jos yra patirtos, t. y. tenkinami sąnaudų pripažinimo kriterijai (žr. Sąnaudų apskaitos Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijoje ir jai pavaldžiose įstaigose tvarkos aprašą (TA-10), patvirtintą Lietuvos Respublikos ministro 2015 m. balandžio 17 d. įsakymu Nr. V-362 „Dėl Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos ir jai pavaldžių institucijų buhalterinės apskaitos tvarkų aprašų patvirtinimo“) (toliau – Sąnaudų apskaitos tvarkos aprašas (TA-10)).

IV SKYRIUS

GAUTINŲ SUMŲ REGISTRAVIMAS IR ĮVERTINIMAS

20. Pagal atsiskaitymo laikotarpį gautinos sumos skirstomos į:

20.1. ilgalaikes gautinas sumas;

20.2. trumpalaikes gautinas sumas:

20.2.1. einamaisiais metais gautinų ilgalaikių sumų dalį;

20.2.2. trumpalaikes gautinas sumas.

21. Ilgalaikės gautinos sumos registruojamos apskaitoje Sąskaitų plano ilgalaikio turto (1 klasės) sąskaitose, o ilgalaikių gautinų sumų einamųjų metų dalis registruojama Sąskaitų plano trumpalaikio turto (2 klasės) sąskaitose. Registruojant ilgalaikes gautinas sumas, visa suma registruojama sąskaitų ilgalaikio turto (1 klasės) sąskaitose įsigijimo savikaina (aprašo 1 priedo operacija 6.1).

22. Sudarant finansines ataskaitas ilgalaikė gautina suma įvertinama amortizuota savikaina (žr. V skyrių), atėmus nuvertėjimo nuostolius. Kartu apskaičiuojama gautinų sumų dalis, kuri bus gauta per kitus 12 mėnesių nuo paskutinės ateinančio ketvirčio dienos, ir ši dalis registruojama kaip ilgalaikių gautinų sumų einamųjų metų dalis Sąskaitų plano trumpalaikio turto (2 klasės) sąskaitose. Pagal kiekvieno ketvirčio paskutinės dienos būklę iš ilgalaikių gautinų sumų į trumpalaikes gautinas sumas (ilgalaikių gautinų sumų einamųjų metų dalį) iškeliami ta gautinų sumų dalis, kuri bus gražinta per ateinančius 12 mėnesių (aprašo 1 priedo operacija 6.2).

23. Pridėtinės vertės mokestis (toliau – PVM) atskiroje sąskaitoje registruojamas tik tuomet, kai Institucija yra PVM mokėtoja:

23.1. gautinas pirkimo PVM registruojamas tik tuo atveju, jei įsigytos prekės ar paslaugos naudojamos PVM apmokestinamai veiklai;

23.2. gautinas pirkimo PVM registruojamas pagal pirkimo PVM sąskaitą faktūrą jos išrašymo dieną (aprašo 1 priedo operacija 7).

24. Gautinos sumos iš atskaitingų asmenų registruojamos pagal banko išrašą arba kasos išlaidų orderį tą dieną, kai atskaitingam asmeniui sumokamas avansas. Darbuotojui pristačius avansinę apyskaitą, gautina suma iš atskaitingų asmenų yra mažinama avansinės apyskaitos suma (aprašo 1 priedo operacija 8).

25. Registruojant išieškotinas sumas už patirtą žalą, reikia įvertinti galimą šių gautinų sumų nuvertėjimą, remiantis aprašo VI skyriaus reikalavimais. Išieškotinos sumos už patirtą žalą registruojamos Institucijos apskaitoje pagal žalą įrodančius dokumentus žalos nustatymo dieną dokumente nurodyta verte:

25.1. jeigu išieškoma neturtinė žala arba priteista suma yra didesnė už prarasto ar sugadinto turto balansinę vertę, tuomet registruojamos kitos pajamos (aprašo 1 priedo operacija 9.1);

25.2. jeigu dėl patirtos žalos buvo patirtos sąnaudos, tai, registruojant išieškotinas sumas, mažinamos sąnaudos ir mažinamos anksčiau pripažintos finansavimo pajamos (aprašo 1 priedo operacija 9.2).

26. Kitos sumos (pvz., sąnaudų kompensavimas), gautinos iš mokėtojo pagal pažymą ar kitą dokumentą, registruojamos pažymos ar kito dokumento išrašymo dieną (aprašo 1 priedo operacija 10).

27. Sukauptos gautinos sumos iš valstybės biudžeto už pervestus nuompinigių ir kitas pajamas mažinamos iš karto, kai pateikiama paraiška finansavimo sumų davėjui (aprašo 1 priedo operacija 13).

28. Jeigu Institucija turi sąnaudų, kurios, labiau tikėtina negu netikėtina, kad bus kompensuotos iš finansavimo sumų, bet ataskaitinio laikotarpio pabaigoje nepateikė paraiškos finansavimo sumų davėjui, ataskaitinio laikotarpio pabaigoje Institucija registruoja sukauptas gautinas sumas (sukauptas finansavimo pajamas) ir finansavimo pajamas (žr. Finansavimo sumų apskaitos tvarkos aprašą TA-7).

29. Registruojant gautinas sumas, reikia nurodyti šiuos požymius (dimensijas):

29.1. valstybės funkcija, kurią vykdant įgyta teisė į gautinas sumas;

29.2. programa, kurią vykdant įgyta teisė į gautinas sumas;

29.3. lėšų, iš kurių bus gautos sumos, šaltinis;

29.4. išlaidų ekonominės klasifikacijos straipsnis;

29.5. subjekto kodas;

29.6. kitus privalomus požymius.

V SKYRIUS ILGALAIKIŲ GAUTINŲ SUMŲ AMORTIZUOTOS SAVIKAINOS APSKAIČIAVIMAS

30. Po vienu metų gautinos sumos vertinamos amortizuota savikaina.

31. Registruojant ilgalaikes gautinas sumas, reikia nustatyti, kokia yra šių ilgalaikių gautinų sumų rinkos palūkanų norma. Palūkanų normai nustatyti, parenkama taikoma palūkanų norma panašioms ilgalaikėms gautinoms sumoms.

32. Jei, registruojant ilgalaikes gautinas sumas, rinkos palūkanų norma reikšmingai skiriasi nuo faktinės, ataskaitinio laikotarpio pabaigoje sudarant finansinių ataskaitų rinkinį, ilgalaikės gautinos sumos yra perskaičiuojamos amortizuota savikaina, pritaikius ilgalaikės gautinos sumos pirminio pripažinimo metu buvusią rinkos palūkanų normą.

33. Rinkos palūkanų norma reikšmingai skiriasi nuo faktinės, jei apskaičiuota amortizuota ilgalaikės gautinos sumos savikaina skiriasi nuo įsigijimo savikainos daugiau nei 10 proc.

34. Apskaičiuotas skirtumas tarp gautinos sumos amortizuotos sumos ir įsigijimo savikainos pripažįstamas kitomis ataskaitinio laikotarpio finansinės ir investicinės veiklos sąnaudomis (žr. Finansinės ir investicinės veiklos pajamų ir sąnaudų apskaitos tvarkos aprašą (TA-11)).

35. Sudarant kitą finansinių ataskaitų rinkinį, pripažįstamos sąlyginės palūkanų pajamos (žr. Finansinės ir investicinės veiklos pajamų ir sąnaudų apskaitos tvarkos aprašą (TA-11)).

VI SKYRIUS GAUTINŲ SUMŲ NUVERTĖJIMO APSKAIČIAVIMAS

36. Inventorizacijos metu, prieš sudarant metinį finansinių ataskaitų rinkinį, gautinų sumų balansinė vertė apskaitoje turi būti mažinama įvertintų abejotinų sumų dydžiu, t. y. sumos turi būti parodytos grynąja verte, atėmus nustatytas neatgautinas sumas.

37. Finansinės būklės ataskaitoje gautinos sumos parodomos grynąja verte, iš įsigijimo savikainos atėmus nuvertėjimą. Grynosios vertės koregavimas nėra gautinų sumų nurašymas, nes Institucija neatsisako pretenzijų į šias sumas.

38. Gautinų sumų nuvertėjimas yra vertinamas tik tuomet, jeigu yra požymių, kad visa suma arba jos dalis nebus gauta dėl šių priežasčių:

38.1. nesilaikoma sutarties sąlygų, pavyzdžiui, laiku nesumokamos skolos arba nevykdomi įsipareigojimai;

38.2. dėl ekonominių ar teisinių priežasčių, susijusių su skolininko finansiniais sunkumais, Institucija suteikė skolininkui nuolaidų, kurių priešingu atveju nebūtų suteikusi;

38.3. nuvertėjimas gautinai sumai buvo pripažintas ankstesniu ataskaitiniu laikotarpiu;

38.4. ankstesnė patirtis rodo, kad nebus atgauta visa gautinų sumų vertė;

38.5. skolininkas bankrutavo arba yra pradėta jo bankroto procedūra;

38.6. pradėti priverstiniai teisiniai gautinos sumos išieškojimo veiksmai;

38.7. kiti gautinų sumų nuvertėjimo požymiai, kurie kelia pagrįstas abejones, kad suma ar jos dalis bus gauta.

39. Apskaitoje atskirai skaičiuojamas kiekvienos gautinos sumos nuvertėjimas.

40. Nustatant kiekvienos gautinos sumos balansinę vertę, kai nesilaikoma sutarties sąlygų ir vėluojama atsiskaityti iki 90 dienų, skaičiuojamas 10 procentų nuvertėjimas, iki 180 dienų – 25 procentų, iki 360 dienų – 50 procentų, virš 361 dienos – 100 procentų. Gautinos sumos nuvertėjimas skaičiuojamas nuo sekančios dienos, kai mokėtojas turėjo atsiskaityti.

41. Užregistravus gautinų sumų nuvertėjimą, balansinė gautinų sumų vertė sumažėja, tačiau registravimo sąskaitoje išlieka informacija apie įsigijimo savikainą. Užregistruotas nuvertėjimas negali būti didesnis negu įsigijimo savikaina.

42. Apskaičiavus gautinų sumų nuvertėjimą, registruojamos nuvertėjimo sąnaudos (aprašo 1 priedo operacija 3).

43. Jei per kitą ataskaitinį laikotarpį gautinų sumų nuvertėjimo suma sumažėja, nuvertėjimo nuostoliai turi būti sumažinami arba panaikinami. Atkūrus nuvertėjimą, gautinos sumos balansinė vertė neturi viršyti įsigijimo savikainos pirminio pripažinimo metu ar amortizuotos savikainos, kuri būtų buvusi, jei nuvertėjimas nebūtų buvęs pripažintas. Nuvertėjimo nuostolių naikinama suma gali būti mažesnė už anksčiau pripažintus tos gautinos sumos nuvertėjimo nuostolius arba lygi jiems. Nuvertėjimo nuostolių panaikinimas apskaitoje registruojamas, mažinant sąnaudas, kurioms buvo priskirti nuvertėjimo nuostoliai (aprašo 1 priedo operacija 4).

44. Tikimybė atgauti išieškotinas sumas už padarytą žalą dažniausiai būna nedidelė, todėl išieškotinioms sumoms daugeliu atveju iškart reikia registruoti 100 procentų nuvertėjimą.

VII SKYRIUS

IŠANKSTINIŲ APMOKĖJIMŲ IR GAUTINŲ SUMŲ INVENTORIZACIJA

45. Inventorizuojant išankstinius apmokėjimus ir gautinas sumas, vadovaujamosi teisės aktais, nustatančiais inventorizacijos taisykles, ir apskaitos registrus.

46. Siekiant inventorizuoti išankstinius apmokėjimus ir gautinas sumas, parengiami tarpusavio atsiskaitymų suderinimo aktai (aprašo 2 priedas), kuriuose nurodoma data, pagal kurios būklę derinama gautina suma ir išankstiniai apmokėjimai, išankstinio apmokėjimo ar gautinos sumos vertė, jos atsiradimo pagrindas, data, dokumentų numeriai.

47. Derinant išankstinius apmokėjimus ir gautinas sumas, būtina išsiųsti tarpusavio atsiskaitymų suderinimo aktus visiems mokėtojams (pirkėjams), iš kurių gautinų sumų ir kuriems atliktų išankstinių apmokėjimų likutis yra didesnis, negu būtų patirtos pašto išlaidos dėl tarpusavio atsiskaitymų suderinimo akto siuntimo mokėtojui (pirkėjui). Gautinos sumos ir išankstiniai apmokėjimai, kurių derinimo sąnaudos viršytų tikėtiną naudą, gali būti inventorizuojami jų nederinant.

48. Jeigu mokėtojas (pirkėjas) taip pat yra ir gavėjas (tiekėjas), siunčiamas vienas tarpusavio atsiskaitymų suderinimo aktas išankstiniams mokėjimams, gautinoms sumoms ir įsipareigojimams suderinti.

49. Tarpusavio atsiskaitymų suderinimo aktas siunčiamas paštu, elektroninės komunikacijos priemonėmis ar perduodamas asmeniškai mokėtojui (pirkėjui). Gautina suma laikoma suderinta, kai gautinų sumų suderinimo aktą pasirašo abi šalys, patvirtindamos, kad sutinka su akte nurodyta likučio suma. Per 15 dienų negavus patvirtinto tarpusavio atsiskaitymų suderinimo akto, gautina suma laikoma suderinta.

50. Jeigu mokėtojas (pirkėjas) nesutinka su nurodytu gautinos sumos ar išankstinio apmokėjimo likučiu, turi būti ieškoma nesutapimo priežastis. Jeigu randamas neatitikimas Institucijos apskaitoje, Institucija pakoreguoja savo apskaitos registrų duomenis, parengia tarpusavio atsiskaitymų suderinimo aktą pagal pakoreguotus duomenis ir pakartotinai jį išsiunčia mokėtojui (pirkėjui).

51. Suderinus išankstinius apmokėjimus ar gautinas sumas sudaromas Institucijos gautinų sumų inventorizavimo aprašas-sutikrinimo žiniaraštis (aprašo 3 priedas).

52. Atskiri inventorizavimo aprašai-sutikrinimo žiniaraščiai sudaromi, inventorizuojant laiku negražintas ir beviltiškas gautinas sumas.

53. Gautinos finansavimo sumos ir sukauptos finansavimo pajamos yra derinamos pateikus pažymą (pagal Lietuvos Respublikos finansų ministerijos parengtą pavyzdinę formą) kiekvienai ją finansuojančiai institucijai (žr. Finansavimo sumų apskaitos tvarkos aprašą (TA-7)).

VIII SKYRIUS

GAUTINŲ SUMŲ NURAŠYMAS IR NEBALANSINĖ APSKAITA

54. Gautinos sumos ir užregistruotas jų nuvertėjimas nenurašomi iš apskaitos iki kol sueis gautinos sumos senaties terminas (pagal Lietuvos Respublikos civilinį kodeksą 10 metų) ir tik tada gautinos sumos gali būti nurašomos iš apskaitos.

55. Gautinos sumos ir užregistruotas jų nuvertėjimas gali būti nurašomi jei pirkėjas (juridinis asmuo) yra išregistruojamas anksčiau iš Juridinių asmenų registrų.

56. Gautinos sumos nurašomos, kai:

56.1. apmokamos (aprašo 1 priedo operacija 11);

56.2. anksčiau buvo užregistruotas jų nuvertėjimas (aprašo 1 priedo operacija 12).

57. Nebalansinėse sąskaitose turi būti registruojama:

57.1. gautinos sumos, į kurias neturima reikalavimo teisės arba gauti tikimybė didesnė nei 50 proc.;

57.2. gautinos baudos, konfiskacijos ir kitos netesybos, kol nėra faktiškai gauti pinigai.

58. Tos gautinos sumos, į kurias dar neturima reikalavimo teisės (pvz., nepasibaigęs teismo sprendimo apskundimo terminas), registruojamos nebalansinėse sąskaitose. Gavus reikalavimo teisę į gautinas sumas, gautinos sumos registruojamos balansinėse sąskaitose.

59. Gautinos baudos, konfiskacijos ir kitos netesybos registruojamos, remiantis teismo sprendimu, delspinigių pažyma ar kitu teisę į netesybas įrodančiu dokumentu jo įsigaliojimo dieną (arba pagal jo įsigaliojimo datą, kuri numatyta teismo sprendime ar kitame dokumente) (žr. Atidėjinių, neapibrėžtųjų įsipareigojimų, neapibrėžto turto, poataskaitinių įvykių ir klaidų taisymo apskaitos Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijoje ir jai pavaldžiose įstaigose tvarkos aprašą (TA-12) (toliau – Atidėjinių, neapibrėžtųjų įsipareigojimų, neapibrėžto turto, poataskaitinių įvykių ir klaidų taisymo apskaitos tvarkos aprašas (TA-12)). Šios sumos registruojamos nebalansinėse sąskaitose tol, kol nėra faktiškai gaunami pinigai (žr. Finansinės ir investicinės veiklos pajamų ir sąnaudų apskaitos tvarkų aprašą (TA-11) , išskyrus apskaičiuotus delspinigius už pavėluotai gražintas Europos Sąjungos struktūrinės paramos lėšas. Apskačiuoti delspinigiai už pavėluotai gražintas Europos Sąjungos struktūrinės paramos lėšas registruojami balansinėse sąskaitose iš karto.

IX SKYRIUS RYŠIAI SU KITAIŠ APRAŠAIS

60. Šis aprašas siejasi su:

- 60.1. Ilgalaikio materialiojo turto apskaitos tvarkos aprašu (TA-1)
  - 60.2. Nematerialiojo turto apskaitos tvarkos aprašu (TA-2);
  - 60.3. Biologinio turto apskaitos tvarkos aprašu (TA-3);
  - 60.4. Finansinio turto apskaitos tvarkos aprašu (TA-4);
  - 60.5. Finansavimo sumų apskaitos tvarkos aprašu (TA-7);
  - 60.6. Pajamų apskaitos tvarkos aprašu (TA-9);
  - 60.7. Sąnaudų apskaitos tvarkos aprašu (TA-10);
  - 60.8. Finansinės ir investicinės veiklos pajamų ir sąnaudų apskaitos tvarkų aprašu (TA-11);
  - 60.9. Atidėjinių, neapibrėžtųjų įsipareigojimų, neapibrėžto turto, poataskaitinių įvykių ir klaidų taisymo apskaitos tvarkos aprašu (TA-12).
-